

INGLIZ TILINI O'QITISHDA PEDAGOGIK TEKNOLOGIYALARNING O'RNI

Nazarmatova Yorqinoy Maxmudaliyevna
Termiz davlat universiteti Fakultetlararo chet tillari kafedrasida
o'qituvchisi

РОЛЬ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ ТЕХНОЛОГИЙ В ОБУЧЕНИИ АНГЛИЙСКОМУ ЯЗЫКУ

Назарматова Ёркиной Махмудалиевна
Преподаватель кафедры межфакультетских иностранных
языков Термезского государственного университета

THE ROLE OF PEDAGOGICAL TECHNOLOGIES IN TEACHING ENGLISH

Nazarmatova Yorkinoy Makhmudaliyevna
Teacher of the Department of Interfaculty Foreign
Languages of Termez State University

e-mail:
yorqinoy479@gmail.com
Orcid: 0009-0006-3273-8773

Tel: +99897 8085583

Annotatsiya: Ushbu maqolada ingliz tili darslarida qo'llaniladigan pedagogik texnologiyalarning turlari va ulardan foydalanishning o'ziga xos xususiyatlari tadqiq etilgan. Shuningdek, pedagogik texnologiyalarning o'qitish sifatiga ijobiy ta'siri misollar asosida ko'rsatib berilgan.

Kalit so'zlar: ingliz tili, metodika, o'qitish, pedagogika, texnologiyalar, pedagogik mahorat, samaradorlik.

Аннотация: В данной статье рассматриваются виды педагогических технологий, используемых на занятиях по английскому языку, и особенности их использования. Также на примерах показано положительное влияние педагогических технологий на качество обучения.

Ключевые слова: английский язык, методика, преподавание, педагогика, технологии, педагогическое мастерство, эффективность.

Abstract: This article examines the types of pedagogical technologies used in English language classes and the specific features of their use. Also, the positive effect of pedagogical technologies on the quality of teaching is shown on the basis of examples.

Key words: English language, methodology, teaching, pedagogy, technologies, pedagogical skills, efficiency.

KIRISH (ВВЕДЕНИЕ / INTRODUCTION). Bugungi kunda mamlakatimizda xorijiy tillarni o'qitishga alohida ahamiyat qaratilmoqda. Bu borada darslarni sifatli tashkil etish va bu orqali samaradorlikka erishish chet tillarini o'zlashtirishning zaruriy sharti hisoblanadi. Ma'lumki, har qanday tilni samarali o'zlashtirish ko'p jihatdan dars jarayonida pedagogik texnologiyalardan oqilona foydalanish bilan chambarchas bog'liq hisoblanadi. Ya'ni

darslarning ijobiy qabul qilinishi ko'p jihatdan qo'llaniladigan pedagogik texnologiyalar, o'qituvchining pedagogik mahorati bilan uzviy bog'liqdir. Ingliz tilini o'qitish jarayonida ham ushbu jihatga ahamiyat qaratish muhim omillardan hisoblanadi. Bugungi kunda ta'lim sohasida pedagogik jarayonning deyarli barcha jabhalarini qamrab oluvchi muhim o'zgarishlar ro'y bermoqda. Talabanning shaxsiy qiziqishi ta'lim jarayonida hal qiluvchi omil hisoblanadi. O'qitishning asosiy

strategiyasi - bu shaxsga yo'naltirilgan yondashuv, talabning shaxsiyati, uning qobiliyatlari, moyilligi va ehtiyojlarini ta'lim jarayonining markaziga qo'yadi. Bularning barchasini yangi ta'lim texnologiyalari asosida amalga oshirish mumkin. Hozirgi vaqtda bu tushuncha pedagogik jarayonga mustahkam o'rnashib ulgurdi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODLAR (ЛИТЕРАТУРА И МЕТОД / MATERIALS AND METHODS). Bugungi zamonaviy dunyoda pedagogik texnologiyalar bo'yicha tadqiqotlar olib borgan ko'p sonli tadqiqotchilarni keltirish mumkin. Ularning pedagogik texnologiyaga bergan ta'riflari ham o'ziga xosdir. Xususan, M.Bekiyeva pedagogik texnologiyaga "Ta'lim samaradorligini oshiradigan, ulardan foydalanish aniq belgilangan natijaga ega bo'lgan o'quv faoliyatini tashkil etishning usullari, shakllari majmuasidir", – degan ta'rifni beradi. [1]

Shuningdek, xorijiy tadqiqotchilardan biri И.И.Джужук shaxsga yo'naltirilgan ta'lim texnologiyalarining xorijiy tillarni, xususan ingliz tilini o'qitishdagi ahamiyatiga yuqori baho bergan holda, bu kabi texnologiyalarni o'qitishning o'ziga xos xususiyatlariga ta'rif beradi. [2]

МУНОКАМА(ОБСУЖДЕНИЕ/DISCUSSION)

Chet tillarini o'qitishda yangi pedagogik texnologiyalarning eng muhim xususiyatlari quyidagilardan iborat:

– samaradorlik (har bir talaba tomonidan belgilangan ta'lim maqsadlariga erishishning yuqori darajasi);

– tejamkorlik (materialni o'zlashtirish uchun kam kuch sarflangan holda katta hajmdagi materialni o'zlashtirish);

– ergonomika (ta'lim hamkorlik muhitida, ijobiy hissiy mikroiklimda, ortiqcha yuk va charchoq bo'lmagan holatda o'tkaziladi);

– fanni o'rganishda yuqori motivatsiya, bu darslarga qiziqishni oshirishga yordam beradi va talabning eng yaxshi shaxsiy fazilatlarini yaxshilashga va uning zaxira imkoniyatlarini ochishga imkon beradi. [5]

Ingliz tilini o'qitish metodologiyasida yangi o'qitish texnologiyalari odatda quyidagilarni o'z ichiga oladi: hamkorlikda o'qitish, loyiha usuli (loyiha texnologiyalari), o'yin usuli, masofaviy ta'lim, til portfelidan foydalanish, keys usuli va intensiv o'qitish usullari, tanqidiy fikrlash, texnik vositalardan foydalanish (birinchi navbatda

kompyuter va audiovizual texnologiyalar). Ingliz tilini o'qitishdagi barcha yangi pedagogik texnologiyalarning ulkan afzalligi darsni diversifikatsiya qilish, o'quvchilarning ingliz tilini o'rganishga bo'lgan ishtiyoqini oshirish, tanqidiy fikrlashdan foydalanish, o'z bilimlarini o'yin shaklida sinab ko'rish imkoniyatidir. Har qanday yangi texnologiyani o'zlashtirish bilan o'qituvchining yangi pedagogik tafakkuri ta'limdagi muvaffaqiyatsizlikni bartaraf etish usuli sifatida boshlanadi [4]. Amalda o'qituvchilar ko'pincha tanqidiy fikrlash usullaridan foydalanadilar. Ingliz tili darslarida "Critical thinking" texnologiyasidan foydalangan holda o'qituvchi ingliz tilini bevosita o'rgatish orqali talaba shaxsini rivojlantiradi, buning natijasida kognitiv faoliyat va o'rganish uchun qulay shart-sharoitlarni ta'minlaydigan kommunikativ kompetentsiya shakllanadi [3].

Bu orqali o'qituvchi talabning qiziqishlarini rag'batlantiradi, uni ingliz tilidan amaliy foydalanishga, shuningdek, o'qishga intilishini rivojlantiradi va shu bilan fanni o'zlashtirishda muvaffaqiyatga erishadi. Darsda yangi pedagogik texnologiyalardan foydalangan holda darslarni tahlil qilib, biz ingliz tilini o'qitish jarayoniga yangi nuqtai nazardan qarash va shaxsiyatni shakllantirishning psixologik mexanizmlarini o'zlashtirish mumkinligiga amin bo'ldik. [2]

NATIJALAR (РЕЗУЛЬТАТЫ / RESULTS)

Ingliz tilini o'qitishda yangi pedagogik texnologiyalardan foydalanish nafaqat yangi texnik vositalarni, balki o'qitishning yangi shakl va usullarini, o'quv jarayoniga yangicha yondashuvni ham anglatadi. O'qituvchining asosiy vazifalari tilni amaliy o'zlashtirish uchun shart-sharoitlarni yaratish, har bir o'quvchiga o'z faolligi va ijodkorligini ko'rsatishga imkon beradigan o'qitish usullarini tanlash, shuningdek, chet tilini o'rganish jarayonida talabning kognitiv faolligini oshirishdan iborat. [3]

Zamonaviy texnologiyalar o'quv faoliyatini oshirish va talabalar o'rtasida mustaqil ishlash madaniyatini rivojlantirishga qaratilgan bir qator pedagogik muammolarni hal qilish imkonini beradi. Innovatsion texnologiyalarni qo'llash zarurati o'qitish jarayonida o'rganilishi va qayta ishlanishi kerak bo'lgan axborotlar hajmining doimiy ravishda ortib borishi bilan ham bog'liq. Ingliz tilini o'qitishda innovatsion texnologiyalardan foydalanishning asosiy afzalligi ma'lumotni

uzatishning an'anaviy og'zaki usullaridan audiovizual usullarga e'tiborni o'tkazishdir. Bu borada ayniqsa internetning ahamiyati bugungi globallashuv davrida ortib bormoqda. Eng so'nggi ishlanmalar ko'pincha Internetda taqdim etiladi va talabalar ularni tanlash imkoniyatiga ega. Axborot texnologiyalari o'quv materialini ko'paytirish va tarqatish bilan bog'liq muammolarni bartaraf qiladi, unga kirishni ta'lim muassasasida ham, uyda ham, foydalanuvchi uchun qulay vaqtda olish mumkin. [1]

Til o'rgatish va madaniyatlararo muloqotda interfaol multimedia vositalari va internet texnologiyalaridan keng foydalanish natijasida xalqaro ilmiy adabiyotlarda kompyuter va internetning interaktiv imkoniyatlaridan foydalanishni bildiruvchi "Computer-mediated Communication" (CMC) atamasi paydo bo'ldi. Hozirda jahonda internet hamda mediamakon talabalar va madaniy obyektlar o'rtasida vositachi bo'lib, o'quv faoliyatining asosini tashkil qiladi. U asosan talabalarning hayotiy faoliyati kontekstini belgilaydi va aks ettiradi, bu o'qituvchilarga ta'lim muhitini loyihalash va o'quvchilarning kasbiy qiziqishlari, hayot istiqbollari va qobiliyatlari nuqtai nazaridan ta'limni tashkil etish imkonini beradi. Bundan kelib chiqadiki, an'anaviy o'qitish usullari innovatsion ta'lim texnologiyalariga nisbatan ancha cheklangan imkoniyatlarga ega. Zamonaviy voqelik oliy ta'lim muassasalari o'qituvchilari oldiga yangi ilg'or ta'lim texnologiyalari va o'qitishning yangi ilg'or texnologiyalarini qo'llash, imkoniyatlaridan unumli foydalanish vazifasini qo'ymoqda. [4]

Ta'lim natijalari bo'yicha yangi qarashlar yangi texnologiyalarning paydo bo'lishiga va eskirgan ta'lim metodlaridan voz kechishga yordam berdi. "An'anaviy" tushunchasi, birinchi navbatda, qoidalarni o'rganish va til mashqlarini bajarish, boshqacha aytganda, "tilda muloqot qilish o'rniga til haqida gapirish" bilan bog'liq. Ko'pgina o'qituvchilar yaxshi so'z boyligi va to'g'ri bilim, shuningdek, chet tilining grammatik tuzilmalaridan to'g'ri foydalanish o'quv jarayonining markazida ekanligiga ishonadilar. Biroq, bunday nuqtai nazarni mutlaqo to'g'ri deb hisoblash mumkin emas, chunki har qanday til mukammal o'rganish doimiy amaliyot va muloqot natijasida yuzaga kelishi mumkin. Chet tilida muloqot qilishni o'rgatish uchun o'qituvchi materialni o'rganishni rag'batlantiradigan va adekvat xulq-atvorni rivojlantiradigan haqiqiy, real hayotiy vaziyatlarni yaratishi kerak. Bugungi kunga

kelib innovatsion texnologiyalar bu holatni tuzatishga harakat qilmoqda. [2]

Internet resurslari va multimedia vositalaridan foydalangan holda ingliz tilini o'qitishning yangi talablaridan biri bu darsda o'zaro ta'sirni yaratishdir, bu odatda metodologiyada interaktivlik deb ataladi. Ushbu tamoyil yangi emas, lekin u hali ham yagona va umumiy qabul qilingan ta'rifga ega emas. R.P. Milrud interaktivlikni nutq vositalari orqali kommunikativ maqsad va natijani birlashtirish, muvofiqlashtirish va to'ldirish deb ta'riflaydi [4]. Ushbu ta'rifga ko'ra, virtual makonda interfaol yondashuv ta'lim jarayonida kommunikativ maqsadga erishish vositalaridan biri bo'lib xizmat qiladi degan xulosaga kelishimiz mumkin. Interaktivlik nafaqat real hayotiy vaziyatlarni yaratadi, balki chet tili orqali ularga munosib javob berishga majbur qiladi.

XULOSA(ЗАКЛЮЧЕНИЕ / CONCLUSION).

Xulosa o'rnida shuni ta'kidlash lozimki, ingliz tilini o'qitish sohasida innovatsion axborot texnologiyalariga asoslangan metodlarning imkoniyatlari juda katta, ammo bu imkoniyatlar hozirga qadar to'liq o'rganilmagan. Oliy ta'lim tizimida ingliz tilini o'qitishning innovatsion usullarini ishlab chiqish zamonaviy lingvistik va metodik fanlarning ustuvor yo'nalishi bo'lib, bu tadqiqotchilardan yanada ko'proq izlanishlarni talab qiladi.

ADABIYOTLAR RO'YXATI

(ИСПОЛЬЗОВАННАЯ ЛИТЕРАТУРА / REFERENCES)

1. Bekiyeva M. J. K. Development of linguoculturology and interpretation of language and culture in modern linguistics. Central Asian Research Journal for Interdisciplinary Studies (CARJIS). 2022. – B. 93–102.
2. Гейхман Л. К. Интерактивное обучение общению как модель межкультурной коммуникации // Вестн. МГУ. 2003. Сер. 19. – № 3. – С. 26.
3. Джужук И.И. Метод проектов в контексте личностно-ориентированного образования. Материалы к дидактическому исследованию. – Ростов: 2005. – 182 с.
4. Мильруд Р. П. Сотрудничество на уроке иностранного языка // Иностранные языки в школе. 1991. № 6. – С. 19.
5. Мустафина Ф.Ш. Методика преподавания иностранных языков: Учебное пособие. – Уфа: Восточный университет, 2019. – 30 с.